

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ НАРОДОЗНАВСТВА

Затверджено Конференцією
трудового колективу
Інституту народознавства НАН України
протокол № 1 від 22 вересня 2020 р.
Розглянуто і рекомендовано
Вченою радою
Інституту народознавства НАН України
протокол № 8 від 9 вересня 2020 р.

Директор С.П.Павлюк

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В
ІНСТИТУТІ НАРОДОЗНАВСТВА НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК
УКРАЇНИ**

Львів - 2020

Підготувала: д.і.н., с.н.с. О. Р. Кісь

Академічна доброчесність є фундаментальною цінністю науково-дослідної діяльності, основою академічної свободи та надійності результатів наукового пізнання, запорукою довіри суспільства до науки та освіти. Дотримання принципів професійної етики, сумлінності та відповідальності у виробництві і розповсюдженні знань є особистою відповідальністю кожного, хто залучений у науково-дослідну та освітню діяльність. Інститут народознавства НАН України відданий принципам академічної доброчесності та створює професійне середовище, де підтримуються найвищі стандарти наукової етики, формується нетерпимість до будь-яких порушень академічної доброчесності та викорінюються неприйнятні прояви у науково-дослідній діяльності.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про дотримання академічної доброчесності в Інституті народознавства НАН України (далі – Положення) є складовою частиною внутрішньої нормативної бази системи науково-дослідної та освітньої діяльності та розроблене з метою забезпечення високого рівня наукових досліджень, дотримання вимог професійної етики та запобігання будь-якої неприйнятної академічної поведінки в Інституті народознавства НАН України (далі – Інститут).

1.2. Положення розроблене відповідно до Конституції України, Цивільного кодексу України, Законів України “Про освіту”, “Про вищу освіту”, “Про наукову і науково-технічну діяльність”, “Про авторське право і суміжні права”, “Про видавничу справу”, “Про запобігання корупції”, нормативних документів Міністерства освіти і науки України (далі – МОН України), Статуту Інституту та інших нормативно-правових актів.

1.3. Дія Положення поширюється на наукових працівників, аспірантів, докторантів та інших учасників науково-освітньої діяльності Інституту, а також здобувачів наукового ступеня з інших установ, які представляють свої дисертаційні роботи на спеціалізованій вченій раді Інституту, публікують свої праці у часописі Інституту «Народознавчі зошити» чи є співавторами наукових праць, що видає Інститут.

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПОЛОЖЕННЯ

2.1. **Метою Положення** є формування високої академічної культури, утвердження принципів дослідницької етики та академічної доброчесності у дослідницькій та освітній діяльності наукових працівників Інституту та здобувачів наукових ступенів, а також запобігання порушенням академічної доброчесності та інших проявів неприйнятних практик у професійній діяльності.

2.2. **Завданням Положення** є:

- забезпечення дотримання високих професійних та етичних стандартів у науково-дослідній та освітній діяльності Інституту;
- утвердження принципів верховенства наукової сумлінності, безсторонності і відповідальності у дослідницькій діяльності, цінності наукової репутації та авторитету вченого, взаємоповаги, поваги до інтелектуальної власності;
- забезпечення академічної свободи, заохочення відкритої та конструктивної наукової дискусії;
- впровадження і дотримання принципів академічної доброчесності на усіх етапах та у всіх формах науково-дослідної і освітньої діяльності;
- формування нетерпимого ставлення до проявів академічної недоброчесності серед наукових працівників та здобувачів наукових ступенів;
- запобігання порочних практик, що можуть спричиняти порушення академічної доброчесності та прояви неприйнятної поведінки у професійних стосунках;
- створення безпечного і сприятливого середовища для розкриття творчого, наукового, лідерського та організаційного потенціалу працівників, їх плідної науково-дослідної та освітньої діяльності.

3. ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ

3.1. *Академічна доброчесність* – це сукупність принципів професійної етики та визначених законом норм і правил, якими повинні керуватися усі

учасники науково-освітньої діяльності в процесі навчання, проведення досліджень та під час оприлюднення їх результатів.

3.2. *Обман* – свідоме надання неправдивої інформації стосовно власної науково-дослідної чи освітньої діяльності та її результатів. Формами обману є, зокрема, академічний плагіат, фабрикація, фальсифікація та списування.

3.3. *Академічний плагіат* – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів чи їх фрагментів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

3.4. *Фабрикація* – вигадкування даних і фактів, використання фіктивної інформації у наукових дослідженнях.

3.5. *Фальсифікація* – свідоме і цілеспрямоване спотворення інформації, даних чи фактів (замовчування, вибіркоче використання тощо), а також маніпулювання дослідницькими матеріалами, процедурами чи обладнанням, що призводить до неадекватного представлення процесу та результатів наукових досліджень.

3.6. *Хабарництво* – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі чи професійній діяльності.

3.7. *Необ'єктивне оцінювання* – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів наукових ступенів.

4. КУЛЬТУРА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

4.1. Для формування та підтримання культури академічної доброчесності в науково-дослідній і освітній діяльності, створення сприятливого середовища для всебічного розвитку інтелектуального і особистісного потенціалу наукових працівників та здобувачів наукових ступенів структурні підрозділи Інституту здійснюють заходи, спрямовані на:

– ознайомлення наукових працівників та здобувачів наукових ступенів з принципами професійної етики та засадами академічної доброчесності, а також кращими практиками їх дотримання;

- заохочення і підтримання атмосфери відкритості наукової дискусії та конструктивної критики у колективі

- формування нетерпимості до проявів академічної недоброчесності, публічність у розгляді фактів неприйнятної (неетичної) академічної поведінки

- щорічне проведення для аспірантів і докторантів інформаційних заходів з питань наукової етики та запобігання плагіату;

- ознайомлення наукових працівників та здобувачів наукових ступенів з цим Положенням.

4.2. Дотримання академічної доброчесності науковими працівниками та здобувачами наукових ступенів Інституту передбачає:

- дотримання високих професійних та етичних стандартів у всіх сферах діяльності Інституту – науковій, освітній, просвітницькій, мистецькій тощо;

- повагу до інтелектуальної власності, виконання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надання достовірної і повної інформації про джерела, методики і результати досліджень, та власну наукову діяльність;

- поточний контроль за дотриманням академічної доброчесності

- безстороннє і неупереджене оцінювання результатів навчання та дослідницької діяльності здобувачів наукових ступенів.

4.3. Дотримання академічної доброчесності науковими працівниками та здобувачами наукових ступенів на практиці означає:

- відповідальне і сумлінне ставлення наукових працівників і здобувачів наукових ступенів до організації і проведення наукових досліджень, отримання, зберігання і використання емпіричних даних, їх аналітичного опрацювання та інтерпретації, а також підготовки, оформлення та публікації результатів наукових досліджень;

- належне цитування та посилання (відповідно до усталених наукових норм і стандартів) на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, фактів, тверджень, унікальних методик чи інших відомостей, запозичених у інших авторів;

- надання достовірної інформації про перебіг та результати власної наукової діяльності (використані методи досліджень, джерела інформації, інших учасників та ресурси);

- дотримання ustalених наукових стандартів під час збирання, запису та аналізу кількісних чи якісних даних чи інших емпіричних матеріалів (візуальних, текстових тощо), а також при розповсюдженні такої інформації та результатів досліджень;

- дотримання етичних принципів при роботі з людьми, виконання норм законодавства при збиранні, зберіганні та обробці персональних даних;

- зазначення як співавторів усіх осіб – і лише тих осіб, – які зробили суттєвий внесок у дослідження при публікації його результатів (статті, монографії тощо); визнання внесків інших осіб, причетних до дослідження;

- отримання дозволу на цитування, використання результатів або висновків неопублікованих праць та досліджень, належне оформлення посилання на такі джерела;

- дотримання правил і обмежень у використанні джерел, які надають доступ до приватної чи конфіденційної інформації;

- запобігання конфлікту інтересів та зумовленої ним особистої упередженості чи заангажованості у разі залучення до експертизи чи рецензування рукопису, грантової заявки, тощо шляхом інформування відповідних інституцій, органів, редакцій, рад, комісій тощо про такий конфлікт, що може вплинути на експертну оцінку та остаточне рішення.

5. ОЗНАКИ І ФОРМИ АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ

5.1. Обманом є:

- включення до переліку співавторів наукових публікацій осіб, що не брали кваліфікованої участі в їх підготовці;

- невключення до переліку співавторів наукових публікацій осіб, що брали кваліфіковану участь в їх підготовці;

- подання як результатів власної праці робіт, виконаних на замовлення іншими особами, або робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання;

- несамостійне виконання завдань у випадках, коли не дозволяється отримання допомоги, або незазначення інформації про отриману допомогу, консультації, співпрацю;

- симуляція погіршення стану здоров'я, хвороби з метою уникнення контрольних заходів чи обов'язкових кваліфікаційних процедур (іспит, звіт, атестація);

- надання відгуків або рецензій на наукові роботи без належного проведення їх експертизи;

- подання неправдивої інформації про апробацію результатів досліджень та розробок (виступи, доповіді, публікації, тощо).

- дуплікація публікацій – публікація однієї і тієї самої наукової роботи (цілком або з несуттєвими змінами) в декількох виданнях без відповідного посилання, а також повторна публікація (цілком або з несуттєвими змінами) раніше оприлюднених статей, монографій, інших наукових робіт як нових наукових робіт;

5.2. Академічним плагіатом є:

- відтворення в тексті наукової роботи без змін, з незначними змінами, або в перекладі тексту іншого автора (інших авторів), обсягом від одного речення і більше, без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту;

- відтворення в тексті наукової роботи, повністю або частково, тексту іншого автора (інших авторів) через його перефразування чи довільний переказ без посилання на автора (авторів) відтвореного тексту;

- відтворення в тексті наукової роботи наведених в іншому джерелі цитат з третіх джерел без вказування, за яким саме безпосереднім джерелом наведена цитата;

- відтворення в тексті наукової роботи наведеної в іншому джерелі науково-технічної інформації (крім загальновідомої) без вказування на те, з якого джерела взята ця інформація;

- відтворення в тексті наукової роботи оприлюднених творів мистецтва без зазначення авторства цих творів мистецтва та без дозволу їхніх правовласників.

5.3. Фабрикацією є:

- наведення у наукових роботах вигаданих, фіктивних чи неперевірених даних (статистичних, демографічних, біографічних), емпіричних матеріалів (інтерв'ю, фольклорних текстів, документів, тощо), підроблених фотографій, аудіо- та відеоматеріалів тощо;

- посилання на вигадані джерела інформації або навмисне посилання не на справжнє джерело;
- приписування іншим особам текстів, висловлювань чи ідей, які їм не належать.

5.4. Фальсифікацією є:

- необгрунтоване коригування результатів власних наукових досліджень;
- наведення у наукових роботах свідомо змінених (спотворених) відомостей, фактів та даних, отриманих із інших джерел (історичних, статистичних, демографічних, біографічних, тощо), а також відредагованих текстових і візуальних матеріалів без належного обгрунтування причин і опису методики їх коригування;
- маніпулювання дослідницькими матеріалами (замовчування, вибіркоче використання) задля отримання певного бажаного результату;
- свідоме хибне застосування обладнання та методів дослідження, що впливає на якість емпіричних даних та результати дослідження.

6. ПОРЯДОК ПЕРЕВІРКИ ЩОДО ПОРУШЕНЬ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

6.1. З метою перевірки наукових робіт (монографій, статей, дисертацій, тощо) на наявність плагіату Інститут забезпечує доступ до платформ з наданням відповідних сервісів.

6.2. Для технічного забезпечення діяльності вищезгаданої платформи призначають відповідальну особу в Інституті, яка безпосередньо взаємодіє з надавачем вищезазначених послуг, забезпечує технічну перевірку робіт на наявність плагіату, проводить консультації, навчання тощо.

6.3. Подання запитів щодо призначення перевірки конкретних наукових робіт щодо наявності плагіату здійснюють завідувачі відділів.

6.4. Дотримання академічної доброчесності здобувачами наукових ступенів при написанні кваліфікаційних робіт (дисертацій) забезпечує науковий керівник (консультант).

6.5. Спеціалізована вчена рада Інституту відповідальна за перевірку дисертації щодо наявності плагіату і повинна описати у Рішенні щодо

присудження наукового ступеня проведено процедуру такої перевірки і вказати її результат.

6.6. Вчена рада Інституту відповідальна за перевірку монографій, збірників наукових праць та інших книжкових видань Інституту щодо наявності у них плагіату.

6.7. Редколегія часопису «Народознавчі Зошити» відповідальна за перевірку текстів, поданих до публікації у часописі, щодо наявності плагіату.

6.8. У разі встановлення факту плагіату чи інших проявів академічної недоброчесності, справа передається на розгляд Комісії з питань професійної етики та академічної доброчесності Вченої ради Інституту, яка має ухвалити рішення про академічну відповідальність за цим фактом.

7. ПОРЯДОК ОСКАРЖЕННЯ

7.1. Для розгляду і врегулювання питань щодо порушень академічної доброчесності в Інституті діє Комісія з питань професійної етики та академічної доброчесності Вченої ради (далі Комісія).

7.2. До складу Комісії входять: директор Інституту, заступник директора з наукової роботи, вчений секретар Інституту, по одному представнику від кожного відділу, представник профспілки працівників Інституту, представник ради молодих вчених, та особа, уповноважена за технічну перевірку текстів щодо наявності плагіату (відповідно до п. 5.8). Якщо Комісія розглядає порушення з боку здобувачів наукових ступенів (аспірантів, докторантів), то до її складу додатково залучають не менше двох представників аспірантів чи докторантів. Склад Комісії затверджує Вчена рада Інституту.

7.3. У разі незгоди з результатами перевірки певної роботи на плагіат автор (автори) цієї роботи має (мають) право на апеляцію.

7.4. Апеляцію подає особисто автор (автори) роботи у письмовому вигляді на ім'я Директора Інституту впродовж трьох робочих днів після оголошення результатів перевірки.

7.5. За дорученням Директора Комісія впродовж п'яти робочих днів розглядає апеляційну справу.

7.6. Особі, яку підозрюють у порушенні академічної доброчесності, надається можливість ознайомитися з усіма матеріалами справи та особистої участі на всіх етапах її розгляду, а також апеляції.

7.7. Рішення Комісії викладаються у формі протоколу її засідання, який підписують голова Комісії та секретар, і набувають чинності з моменту їх ухвалення. У протоколі мають бути викладені доводи та факти, на підставі яких Комісія ухвалила рішення. Копію протоколу надають особі, яка подала апеляцію.

8. АКАДЕМІЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

8.1. Академічна відповідальність за порушення академічної доброчесності встановлюється для наукових працівників та здобувачів наукових ступенів. Академічна відповідальність може поєднуватися з притягненням порушників до юридичної (кримінальної, адміністративної, цивільної чи дисциплінарної) відповідальності у випадках, передбачених чинним законодавством.

8.2. До основних видів академічної відповідальності наукових працівників та здобувачів наукових ступенів належать:

- відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;
- позбавлення присудженого наукового ступеня чи присвоєного вченого звання;
- позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади;
- дисциплінарні стягнення (догана, пониження у посаді);
- відрахування з аспірантури чи докторантури
- позбавлення матеріальних заохочень (премій)
- внесення до реєстру порушників академічної доброчесності.

9. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

9.1. Положення розглянуте на Вченій раді Інституту та затверджено на Конференції трудового колективу Інституту.

9.2. Зміни та доповнення до Положення можуть бути внесені на підставі рішення Конференції трудового колективу Інституту за поданням Вченої ради Інституту.